

Έναρθρο και άναρθρο απαρέμφατο

Το **απαρέμφατο** είναι ονοματικός τύπος του ρήματος. Δε φανερώνει πρόσωπο και μετέχει στις ιδιότητες τόσο του ονόματος όσο και του ρήματος. Για περισσότερες πληροφορίες διάβασε από το σχολικό βιβλίο «Συντακτικό της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας» τις σελίδες 82-87

Στα αρχαία ελληνικά συναντάμε το απαρέμφατο με δύο κυρίως μορφές: α) ως έναρθρο, β) ως άναρθρο, και κατέχει σημαντική θέση στον αρχαίο ελληνικό λόγο.

Το **έναρθρο** απαρέμφατο χρησιμοποιείται ως **ουσιαστικό**

Το **άναρθρο** απαρέμφατο χρησιμοποιείται και ως **ουσιαστικό** και ως **ρήμα**

Το άναρθρο απαρέμφατο

Γενικά χαρακτηριστικά του άναρθρου απαρεμφάτου

Άναρθρο απαρέμφατο λέγεται το απαρέμφατο που χρησιμοποιείται χωρίς άρθρο.

Το άναρθρο απαρέμφατο χρησιμοποιείται ως: **1.** υποκείμενο των απρόσωπων ρημάτων και εκφράσεων, **2.** αντικείμενο, **3.** κατηγορούμενο, **4.** επεξήγηση, **5.** προσδιορισμός του κατά τι ή της αναφοράς, **6.** του σκοπού ή του αποτελέσματος.

Επίσης μπορεί να χρησιμοποιηθεί: **α)** Απόλυτα, **β)** αντί προστακτικής, **γ)** στις αναφωνήσεις

Η χρήση του άναρθρου απαρεμφάτου

1. υποκείμενο των απρόσωπων ρημάτων και εκφράσεων

(δες παρακάτω για το ειδικό και τελικό απαρέμφατο)

- Χρή τοῦ βάρους μεταδιδόναι τοῖς φίλοις. (= Πρέπει να μεταδίδουμε στους φίλους μέρος από το βάρος.)

2. αντικείμενο

(δες παρακάτω για το ειδικό και τελικό απαρέμφατο)

- Βούλομαι ἐπισκέψασθαι κοινῇ μετὰ σοῦ. (= Θέλω να εξετάσω από κοινού μαζί σου.)

3. κατηγορούμενο

- Τὸ κακῶς ποιεῖν ἐστὶν ἀδικεῖν. (= Η κακοποίηση είναι αδικία.)

4. επεξήγηση

- Εἷς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης. (= Μία μαντεία είναι η άριστη, το να μάχεται, δηλ. κανείς για την πατρίδα του.)

5. προσδιορισμός του κατά τι ή της αναφοράς.

Στην περίπτωση αυτή το απαρέμφοτο βρίσκεται συνήθως με τα εξής

επίθετα: ἄξιος, δεινός, ἐπιτήδειος, ἡδύς, ἰκανός, καλός, πικρός, ῥάδιος, στυγνός, χαλεπός.

- Δημοσθένης ἦν δεινότατος λέγειν. (= Ο Δημοσθένης ήταν ικανότατος στο να λέγει.)

6. του σκοπού ή του αποτελέσματος.

Το απαρέμφοτο ως προσδιορισμός του σκοπού ή του αποτελέσματος βρίσκεται συνήθως με τα εξής ρήματα: αἰροῦμαι, αἰτῶ, βαίνω, ἤκω, δίδωμι, καταλείπω, μισθοῦμαι, παρέχω, πέμπω, φέρω

- Λακεδαιμόνιοι ἔδωσαν Αἰγινήταις Θυρέαν οἰκεῖν. (= Οι Λακεδαιμόνιοι έδωσαν στους Αιγινήτες τη Θυρέα για να κατοικούν.)

Χρησιμοποιείται επίσης:

α) απόλυτα.

Στην περίπτωση αυτή είναι προσδιορισμός της αναφοράς ή του σκοπού.

- Ἐκὼν εἶναι οὐδὲν ψεύσομαι. (= Ὅσο εξαρτάται από τη θέληση μου σε τίποτε δε θα πω ψέματα.)

β) αντί προστακτικής.

Χρησιμοποιείται συνήθως από τους ποιητές.

- Ὡ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις. (= Ξένε, ανάγγελλε στους Λακαϊδεμόνιους.)

γ) στις αναφωνήσεις.

Χρησιμοποιείται σπανίως από τους ποιητές.

- Ἐμὲ τάδε παθεῖν; Φεῦ! (= Εγώ να τα πάθω αυτά; Αλίμονο!)

Το **ἀναρθρο απαρέμφοτο** χρησιμοποιείται ευρύτατα στον αρχαίο ελληνικό λόγο.

Διακρίνεται σε:

A) Τελικό απαρέμφοτο

Τελικό απαρέμφοτο λέγεται το απαρέμφοτο που ισοδυναμεί με πρόταση επιθυμίας, μεταφράζεται με το **να** και δέχεται άρνηση **μη**, π.χ.

- Συμβουλεύω ὑμῖν **μη** παραδιδόναι τὰ ὄπλα. (= Σας συμβουλεύω **να** μην παραδίνετε τα όπλα.)

Τελικό απαρέμφατο ως υποκείμενο δέχονται τα εξής ρήματα:

1. Τα απρόσωπα ρήματα **δοκεῖ** = φαίνεται καλό, **πρέπει**, **εἴμαρται** = είναι πεπρωμένο, **ἔνεστι** = είναι δυνατό, συμβαίνει, **ἐνδέχεται**, **πάρεστι** = είναι δυνατό, είναι στην εξουσία, **ἐγχωρεῖ** = είναι δυνατό, **ἔστι** = είναι δυνατό, **προσῆκει** = αρμόζει, **εἴμαρτο** = ήταν πεπρωμένο, **ἔξεστι** = είναι δυνατό, επιτρέπεται, **χρη** = είναι ανάγκη, **δεῖ** = πρέπει, **μέλει** = υπάρχει φροντίδα.
2. Οι απρόσωπες εκφράσεις: **ἀνάγκη ἔστι** = είναι ανάγκη, **ἀναγκαίως ἔχει** = είναι αναγκαίο, **ἀδύνατόν ἔστιν** = είναι αδύνατο, **χρεών ἔστι** = είναι αναγκαίο, επιβεβλημένο, **εὐ ἔχει** = καλῶς ἔχει, **δυνατόν ἔστιν** = είναι δυνατό, **εἰκόσῃ ἔστιν** = είναι φυσικό, επόμενο, **οἶον τ' ἔστιν** = είναι δυνατό, **καιρός ἔστι** = είναι ευκαιρία, **καλῶς ἔχει** = ἔχει καλῶς, **ἄξιόν ἔστιν** = αξίζει, **ῶρα ἔστιν** = είναι κατάλληλος χρόνος, **ῥαδίως ἔχει** = είναι εύκολο.
 - Ἦστιν, ὦ βουλή, σῶσαί με δικαίως (= Είναι δυνατό, βουλευτές, να με σώσετε δίκαια.)
 - Ἐξεστὶ σοι μέγιστον ἀγαθὸν ὑπουργῆσαι τῇ σαυτοῦ πατρίδι. (= Είναι δυνατόν να προσφέρεις πολύ μεγάλη υπηρεσία στην πατρίδα σου.)
 - Ἔδοξεν αὐτῷ σκηπτὸν πεσεῖν. (= Του φάνηκε ότι ἔπεσε κεραυνός.)

Τελικό απαρέμφατο ως αντικείμενο δέχονται τα εξής ρήματα:

1. Τα **βουλητικά** ή **εφετικά**, δηλαδή όσα σημαίνουν επιθυμία: **βούλομαι**, **ἐπιθυμῶ**, **εὐχομαι**, **ἀξιῶ**, **προθυμοῦμαι**, **δέομαι**, **ἐθέλω** και **θέλω**, **ἐφίεμαι** = **ἐπιθυμῶ**, **ὀρέγομαι**, **γλίχομαι**, **προαιροῦμαι**, **ζητῶ**, **ποθῶ**, **σπεύδω**, **ἰκετεύω**, **ὀκνῶ**, **εὐλαβοῦμαι**, **φοβοῦμαι**
 - Μένων ἐβούλετο πλουτεῖν. (= Ο Μένων ἠθέλε να ἔχει πλούτο.)
 - Οὐκ ἤθελε παραλαβεῖν τοὺς θεράποντας. (= Δεν ἠθέλε να παραλάβει τους υπηρέτες.)
2. Τα **κελευστικά** ή **προτρεπτικά**: **κελεύω**, **λέγω** = **διατάζω**, **συμβουλεύω**, **προτρέπω**, **παραινῶ**, **πείθω** = **προσπαθῶ να πείσω**, **κηρύττω**
 - Κέλευσον ἀνοῖξαι τὰς πύλας. (Διάταξε ν' ανοίξουν τις πύλες.)
3. Τα **κωλυτικά** ή **απαγορευτικά** και τα αντίθετά τους: **ἀπαγορεύω**, **κωλύω**, **ἔω** = **αφήνω**, **επιτρέπω**
 - Οὐκ εἶσαν ἀτάφους γενέσθαι. (= Δεν ἄφησαν να μείνουν ἀταφοί.)
4. Τα **δυνητικά** ή **αποπειρατικά** και όσα ἔχουν παρόμοια σημασία: **δύναμαι**, **ἔχω** = **δύναμαι**, **μανθάνω**, **εἶωθα**, **ἐθίζω**, **ἐπίσταμαι** = **γνωρίζω** ή **εἶμαι ικανός να...**

οἶδα = γνωρίζω ή είμαι ικανός να..., **πέφυκα**, **ποιῶ** = γίνομαι αιτία να..., **καθίστημι**, **διαπράττομαι**, **κατεργάζομαι**, **κατασκευάζω**, **πειρῶμαι**

- Τοιοῦτον οὐ δύναμαι κτήσασθαι. (= Τέτοιοι δεν μπορώ να αποκτήσω.)
- 5. Όσα σημαίνουν **αποφασίζω** ή **διανοοῦμαι να...: βουλευομαι** = σκέπτομαι, **γιγνώσκω** = αποφασίζω, κρίνω, **ἐπιβουλεύω** = σκέφτομαι να βλάψω, **ἐννοῶ**, **μελετῶ** = φροντίζω να..., **ψηφίζομαι** = αποφασίζω
- Ἐψηφίσαντο βοηθεῖν πανδημεί. (= Αποφάσισαν να σπεύσουν σε βοήθεια με όλο το στρατό.)

B) Ειδικό απαρέμφατο

Ειδικό απαρέμφατο λέγεται το απαρέμφατο που ισοδυναμεί με ειδική πρόταση, μεταφράζεται με το **ὅτι** και δέχεται ἄρνηση **οὐ**, π.χ.

- Οἱ πρέσβεις ἠγγειλαν βασιλέα ἀργύριον οὐ παρέξεσθαι. (= Οι πρέσβεις ἀγγειλαν **ὅτι** ο βασιλιάς δε θα δώσει χρήματα.)

Ειδικό απαρέμφατο ως **υποκείμενο** δέχονται τα ἀπρόσωπα ρήματα: **ἀγγέλλεται**, **ἄδεται**, **δοκεῖ**, **θρυλεῖται**, **λέγεται**, **νομίζεται**, **ὁμολογεῖται** κ.τ.λ.

- Ὅμολογεῖται τὴν πόλιν ἀρχαιοτάτην εἶναι. (= Ὅμολογεῖται ὅτι ἡ πόλη εἶναι ἀρχαιοτάτη.)

Ειδικό απαρέμφατο ως **αντικείμενο** δέχονται τα ἐξῆς ρήματα:

1. Τα **λεκτικά** και ὅσα σημαίνουν γενικά **πληροφοροῦμαι**: **λέγω**, **φημί**, **ὁμολογῶ**, **ἀκούω**, **ἀρνούμαι**, **ἐγγυῶμαι**, **πυνθάνομαι**
 - Λέγουσί τινες Θεμιστοκλέα φαρμάκῳ ἀποθανεῖν. (= Λένε μερικοί ὅτι ο Θεμιστοκλής πέθανε με δηλητήριο.)
2. Τα **δοξαστικά** και ὅσα φανερώνουν γνώμη ή κρίση: **δοκῶ**, **ἠγοῦμαι**, **νομίζω**, **λογίζομαι**, **οἶομαι** και **οἶμαι**, **ὕπολαμβάνω**, **εἰκάζω**, **κρίνω**
 - Πάντας ὑμᾶς οἶομαι γινώσκειν. (= Ὅλοι εσεῖς νομίζω ὅτι γνωρίζετε)
3. Όσα φανερώνουν **υποψία**: **ὑποπτεύω**, **ὑποτοπῶ** = υποψιάζομαι

Το έναρθρο απαρέμφατο

Γενικά χαρακτηριστικά του έναρθρου απαρεμφάτου

Έναρθρο απαρέμφατο λέγεται το απαρέμφατο που έχει άρθρο ουδετέρου γένους σε κάθε πτώση του ενικού αριθμού εκτός από την κλητική, π.χ.

Τὸ λακωνίζειν ἔστι φιλοσοφεῖν. > ονομαστική

Τὸ σιγᾶν κρεῖττον ἔστι τοῦ λαλεῖν > ονομαστική, γενική

Νίκησον τὴν ὄργην τῷ λογίζεσθαι καλῶς > δοτική

- Μεταφράζεται: α) με το **να** + **υποτακτική**, β) με το **ὅτι** + **οριστική**, γ) με το αντίστοιχό του **ουσιαστικό**, π.χ.

Τὸ λακωνίζειν ἔστι φιλοσοφεῖν.

α) **Το να μιμείται κανείς τους Λάκωνες** είναι φιλοσοφία

γ) **ο λακωνισμός** είναι φιλοσοφία

- Δέχεται ἄρνηση μη

Τοῦ δὲ εἰπόντος **μὴ** εἶναι τοῦτον (= Ὃταν εκείνος του εἶπε ὅτι αὐτό δεν ἦταν δικό του)

- Χρησιμοποιείται ως: **1.** υποκείμενο, **2.** αντικείμενο, **3.** ως προσδιορισμός του κατά τι ή της αναφοράς, **4.** γενική υποκειμενική, **5.** γενική αντικειμενική, **6.** γενική διαιρετική, **7.** γενική της αιτίας, **8.** γενικής της αξίας, **9.** του σκοπού σε πτώση γενική, **10.** προσδιορισμός του αποτελέσματος σε πτώση γενική, **11.** β' ὅρος της σύγκρισης, **12.** δοτική αντικειμενική, **13.** επεξήγηση, **14.** εμπρόθετος προσδιορισμός

Η χρήση του έναρθρου απαρεμφάτου

1. ως υποκείμενο

- **Τὸ λακωνίζειν** ἔστι φιλοσοφεῖν (= Το να μιμείται κανείς τους Λάκωνες είναι φιλοσοφία ή ο λακωνισμός είναι φιλοσοφία)

2. αντικείμενο

- Ἦρξαντο τοῦ διαβαίνειν (= ἄρχισαν να διαβαίνουν ή ἄρχισαν τη διάβαση)

3. ως προσδιορισμός του κατά τι ή της αναφοράς

- τὸ δὲ βία πολιτῶν δρᾶν ἔφυν ἀμήχανος (= δεν εἶμαι φτιαγμένος να πράττω αντίθετα προς τη βούληση των πολιτῶν)

4. γενική υποκειμενική

- Γίγνεται ἀμήχανος τοῦ κακῶς φρονεῖν (= Γίνεται αφορμή της κακής σκέψης)

5. γενική αντικειμενική

- Ἐπιθυμία τοῦ πιεῖν (= Ἐπιθυμία του ποτού)

6. γενική διαιρετική

- Οὐδέν οὔτε ἀναιδείας, οὔτε **τοῦ ψεύδεσθαι** παραλείψει. (= Τίποτα δε θα παραλείψει ούτε από την αναίδεια ούτε από το ψεύδος.)

7. γενική της αιτίας

- Τους καρπούς, οἱ **τοῦ** μὴ θηριωδῶς ζῆν ἡμᾶς αἴτιοι γεγόνασι. (= Τους καρπούς της γης, οι οποίοι είναι οι αἴτιοι για να μη ζούμε όπως τα θηρία.)

8. γενικής της αξίας

- Ἄξιος αὐτοῖς ἐδόκει εἶναι **τοῦ** ταῦτα ἀκούειν. (= Φαίνονται σ' αυτούς ότι είσαι άξιός να ακούς τέτοια πράγματα.)

9. του σκοπού σε πτώση γενική

- Μίνως τὸ ληστρικὸν καθήρει ἐκ τῆς θαλάσσης **τοῦ** τὰς προσόδους **ιέναι** αὐτῷ. (= Ο Μίνωας εξολόθρευσε τους ληστές από τη θάλασσα, για να έρχονται τα κέρδη σ' αυτόν.)

10. προσδιορισμός του αποτελέσματος σε πτώση γενική

- Ὡς δὲ προσῆγεν αὐτὸν ὁ χρόνος **τοῦ** πρόσηβον **γενέσθαι**. (= Ὄταν ο χρόνος τον έφερε, ώστε να πλησιάζει προς την εφηβική ηλικία.)

11. β' όρος της σύγκρισης

- Νέοις τὸ σιγᾶν κρείττον ἔστι **τοῦ** λαλεῖν. (= Στους νέους είναι προτιμότερο να σιωπούν παρά να μιλούν.)

12. δοτική αντικειμενική

- Τοῦτο ὁμοίον ἔστι **τῷ** ὄνειδίζειν. (= Αυτό είναι όμοιο με τον ονειδισμό.)

13. επεξήγηση

- Ἄλλ' ἐν αὐτῷ, **τῷ** τὴν εἰρήνην **ποιήσασθαι**, πόσον ἐξηπάτησθε; (= Αλλά σ' αυτό, δηλ. στο να κάνετε την ειρήνη, πόσο έχετε εξαπατηθεί;)

14. εμπρόθετος προσδιορισμός

Ἄντὶ **τοῦ** πόλις **εἶναι** φρούριον κατέστη. (= Ἄντὶ να είναι πόλη έγινε φρούριο.)

Εἶναι αρκετά και πολλά από αυτά ίσως τα ακούς για πρώτη φορά. Ὑπομονή... δε χρειάζεται να τα μάθεις όλα με τη μία... Απλά, καλό είναι να έχεις μία ιδέα για το **απαρέμφατο**... και στις επόμενες τάξεις θα χρειαστεί να ασχοληθείς ξανά με το αυτό.

